

Olga Miriam PRZYBYŁOWICZ
Instytut Archeologii i Etnologii PAN
Warszawa

Archiwalia proveniencji zakonnej diecezji krakowskiej w Centralnym Państwowym Archiwum Historycznym Ukrainy we Lwowie

Centralne Państwowe Archiwum Historyczne Ukrainy we Lwowie [dalej: CDIAL] jest najstarszą i jedną z najbogatszych instytucji archiwalnych na terenie obecnej Ukrainy. W jego zasobach znajduje się ponad dwanaście kilometrów akt zgromadzonych w kilkuset zespołach. Zbiory zawierają materiały dotyczące kilku epok i ogromnego terytorium, począwszy od trzynastowiecznego Księstwa Halicko-Wołyńskiego po czasy współczesne–niepodległej Ukrainy. Archiwum to przechowuje więc także źródła dotyczące historii państwowości polskiej oraz Kościoła katolickiego, w tym dziejów monastycyzmu będących od lat przedmiotem moich zainteresowań.

CDIAL powstało z trzech oddzielnych organizmów: Archiwum Miejskiego, założonego w XVIII w. i gromadzącego akta dawnych ksiąg grodzkich i ziemskich przywożonych od 1783 r., Archiwum Lwowskiego oraz Archiwum Namiestnictwa Galicyjskiego utworzonego w 1773 r.¹ Zbiory umieszczono w zabudowaniach klasztoru OO. Bernardynów.

Dokumenty i rękopisy stanowiące własność klasztorów diecezji krakowskiej trafiły do Lwowa w wyniku sytuacji politycznej ziem polskich pod koniec XVIII w. Terytorium obejmujące część diecezji otrzymało już po pierwszym rozbiore nazwę Królestwa Galicji i Lodomerii, a na stolicę wybrano Lwów jako największe miasto nowej jednostki administracyjnej (z ziem trzeciego rozbioru utworzono Galicję Zachodnią z gubernium w Krakowie). Proces kasat nadzorowali urzędnicy gubernium oraz stojący na czele cyrkułów starostowie. To oni mieli wpływ na losy zagrabianych zbiorów — niejednokrotnie odsyłali część z nich do Wiednia, inne wystawiali na licytacje, ale gros z nich przekazywali do Lwowa². Podobnie było w Czechach i na Morawach, gdzie komisja cesarska gromadziła klasztorne zbiory w jednym miejscu–bibliotece uniwersyteckiej w Pradze, czy

¹ K. Badecki, *Archiwum miasta Lwowa, jego stan obecny oraz potrzeby reorganizacyjne, inwentaryzacyjne i wydawnicze*, „Archeion”, 12, 1934, s. 85 n.; A. Tomczak, *Zarys archiwów polskich i ich współczesna organizacja*, w: *Archiwistyka*, red. H. Robótka, B. Ryszewski, A. Tomczak, Warszawa 1989, s. 170–527.

² E. Chwalewik, *Zbiory polskie. Archiwa, biblioteki, gabinety, galerie, muzea i inne zbiory pamiątek przeszłości w ojczyźnie i na obczyźnie*, t. 1–2, Warszawa–Kraków 1926–1927 na s. 48 wspomina o licytacjach organizowanych przez władze austriackie i zakupy m.in. czynione przez Ossolińskiego; J. Pachoński, *Drukarze, księgarze i bibliofile krakowscy*, Kraków 1962; I. Pietrkiewicz, *Kasaty a rozpraszanie księgozbiorów klasztorów żeńskich w Rzeczypospolitej XVIII–XIX w.*, w: *Sanctimoniales. Zakony żeńskie w Polsce i Europie Środkowej*, red. A. Radziński, D. Karczewski, Bydgoszcz–Toruń, 2010, s. 500–514 (Autorka podaje także, że część zbiorów trafiła do Biblioteki Uniwersyteckiej we Lwowie, s. 506); J. Gwioździk, *Biblioteka pańien benedyktynek łacińskich we Lwowie (XVI–XVIII wiek)*, Katowice 2001; też, *Księgozbiór benedyktynek lwowskich klasztoru pw. Wszystkich Świętych. Katalog starych druków*, Katowice 2004.

na Węgrzech, w których procesem kasat zajmowała się Rada Namieśnicza z siedzibą w Pozsony, a następnie w Budzie — i właśnie do tych miejsc zwożono materiały poklasztorne³. Kasaty klasztorów były wynikiem ogólnoeuropejskiego procesu przemian społeczno-politycznych rozpoczętym w połowie XVIII w., którego jednym z elementów była antykościelna polityka⁴. Zaplanowana akcja rządowa nie ochroniła zbiorów klasztornych przed rozproszeniem, w czym udział mieli bibliofile, między innymi Tadeusz Czacki, którzy odbywali specjalne podróże po ziemiach zaborów w celu nabycia poklasztornych rękopisów⁵. Część z akt, które zgromadzono w archiwum we Lwowie, uległa rozproszeniu i zaginięciu już w XIX stuleciu. Ich śladem jest kolekcja Tek Schneidra przechowywana obecnie w Archiwum Państwowym w Krakowie w oddziale na Wawelu⁶. Dzieła dekompletacji zbiorów poklasztornych zgromadzonych we Lwowie dokonała historia najnowsza — część z archiwaliów zostało przetransportowanych przez Niemców do Tyńca w 1944 i pozostawała tam do marca 1945 r., po czym zbiory powróciły do Lwowa⁷. Tuż po zakończeniu wojny dokonano skatalogowania zbiorów i podziału między dwie instytucje: Archiwum Państwowego Obwodu Lwowskiego i Filię Centralnego Państwowego Archiwum Historycznego USRR. Tę drugą przekształcono w 1958 r. w Centralne Państwowe Archiwum Historyczne USRR we Lwowie.

W ostatnich latach opublikowano kilka pozycji dotyczących archiwaliów znajdujących się w CDIAL — m.in. przewodnik po zasobie, firmowany przez Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych i Państwowy Komitet Archiwów Ukrainy⁸ oraz publikację poświęconą zasobom kościoła rzymskokatolickiego archidiecezji lwowskiej⁹. Choć w tytule tej ostatniej zasugerowano, że praca obejmuje wszystkie dokumenty Kościoła rzymskokatolickiego archidiecezji lwowskiej w zasobach archiwum to już w pierwszych słowach wprowadzenia przedstawiono znacznie zawężony zasięg kwerendy¹⁰. W obydwu wyżej cytowanych wydawnictwach niewiele miejsca poświęcono (lub w ogóle pominięto)

³ O. Basti, *Rušení klášterů v Čechách a na Moravě za Josefa II*, w: *Zakony i klasztory w Europie Środkowo-Wschodniej w X–XX wieku*, red. H. Gapski, J. Kłoczowski, Lublin 1999, s. 286–297; P.A. Illés, *Kasata klasztorów franciszkańskich na Węgrzech w czasach Józefa II*, tamże, s. 307–317.

⁴ P. P. Gach, *Kasaty zakonów w Europie pod koniec XVIII wieku*, w: *Z badań nad dziejami zakonów i stosunków wyznaniowych na ziemiach polskich*, red. E. Wiśniowski, Lublin 1984, s. 139–168; tenże, *Zakony w Europie Środkowo-Wschodniej (1773–1914)*, w: *Zakony i klasztory w Europie Środkowo-Wschodniej*, s. 165–177; tenże, *Mienie polskich zakonów i jego losy w XIX wieku*, Rzym 1979.

⁵ J. Pachonński, *Drukarze*, s. 230–232; A. Kosiński, *Doskonały ksiądzkolap. Wizyta Tadeusza Czackiego w bibliotece dominikanów krakowskich*, „Roczniki Biblioteczne”, 4, 1960, s. 223–229.

⁶ Spis tek Antoniego Schneidra, opr. W. Budza, Kraków 1955, msszp. w Archiwum Państwowym w Krakowie; F. Zacny, *Wykaz miejscowości, do których dane znajdują się w Archiwum Państwowym w Krakowie w Tekach Antoniego Schneidra* (część I: Teki 1–126), (część II: Teki 127–257), (część III: Teki 258–350), (część IV: Teki 353–470), (część V: Teki 471–615), (część VI: Teki 616–696), (część VII: Teki 697–825), (część VIII: Teki 826–1032), (część IX: Teki 1033–1133), (część X: Teki 1134–1222), „Teki Krakowskie”, 2, 1995, s. 165–172; t. 3, s. 255–268; t. 4, s. 141–153; t. 5, s. 207–216; t. 7, s. 221–231; t. 8, s. 159–170; t. 9, s. 211–225; t. 10, s. 153–164; t. 12, s. 181–194; t. 13, s. 203–215 (do litery P, miejscowość Płazów). Antoni Schneider, urzędnik i historyk-amator, zbierał materiały do Encyklopedii Galicji (*Encyklopedia do krajoznawstwa Galicji pod względem historycznym, statystycznym, topograficznym etc.*, t. 1–2, Lwów 1871–1874, zob. A. Schneider, PSB, t. 35, Kraków 1993, s. 571–573; Ł. Charewiczowa, *Historiografia i miłośnictwo Lwowa*, Lwów 1938, s. 45–54; W. Bieńkowski, *Dzieło Antoniego Schneidra i jego wartość dla badań nad historią książki*, „Roczniki Biblioteczne”, 31, 1987, z. 1, s. 189–217.

⁷ M. Matwijów, *Ewakuacja zbiorów polskich ze Lwowa w 1944 r.*, „Rocznik Lwowski”, 1995–1996, s. 31–46; tenże, *Walka o lwowskie dobra kultury w latach 1945–1948*, Wrocław 1996.

⁸ *Centralne Państwowe Archiwum Historyczne Ukrainy we Lwowie*, opr. A. Krochmal, Warszawa 2005. Podstawą wydania przewodnika w języku polskim stała się publikacja ukraińska: *Centralnij dierżawnij istoricnij archiw, m. L'viv. Putivnik*, L'viv–Peremiszl 2003. Publikację polskojęzyczną zmodyfikowano w porównaniu z wersją ukraińską przede wszystkim omawiając hasła odnoszące się do akt pochodzących z czasów I Rzeczypospolitej (o czym Autorka wspomina na s. 15 n.). Ukazał się ponadto katalog dokumentów pergaminowych: *Katalog pergamentnych dokumentiv Central'nogo Derżavnogo istoricznego archivu USSR u L'vovi 1239–1799*, opr. O.A. Kapučins'kij, E. Rużic'kij, Kyiv 1972, zob. także, *Album civium Leopoliensium: rejestry przyjęć do prawa miejskiego we Lwowie 1388–1783*, t. 1–2, wyd. A. Janeczek, Poznań 2005.

⁹ *Dokumenty Kościoła Rzymskokatolickiego Archidiecezji lwowskiej w zasobach Centralnego Państwowego Archiwum Historycznego Ukrainy we Lwowie*, opr. ks. J. Wołczański, Kraków 2007.

¹⁰ Siedem zespołów dotyczących głównych instytucji archidiecezji lwowskiej obrządku łacińskiego: konsystorza, kurii,

materiałom proveniencji klasztornej. W przewodniku po zasobie CDIAL wzmianki o nich umieszczono w rozdziale siódmym pt. Religia (s. 321–350), ale w innych działach np. gospodarka. Trudności w dotarciu do akt Kościoła katolickiego obrządku łacińskiego, w szczególności zbiorów proveniencji klasztornej wynikają z bardzo ogólnej charakterystyki zawartości poszczególnych zespołów oraz skromnego indeksu osobowo–geograficznego (s. 493–512)¹¹. W przewodniku nie natrafiłam na żadne wyszczególnienie akt zakonnych diecezji krakowskiej oraz jedynie na trzy odnoszące się do klasztorów diecezji lwowskiej¹².

Na terenie diecezji krakowskiej liczba klasztorów żeńskich i męskich wzrastała systematycznie od średniowiecza. W przypadku tych ostatnich — z niespełna 30 (w samym Krakowie było ich do końca XV w. 10)¹³, do 68 w 1621 r. i aż 130 w przededniu rozbiorów. U schyłku XVIII w. istniało też 11 opactw i 31 zgromadzeń żeńskich¹⁴. Według badań P.P. Gacha w całej Galicji w latach 1782–1795 dokonano kasaty 116 klasztorów z 213 (54,5 procent) i aż 24 żeńskich domów, pozostawiając zaledwie dwanaście¹⁵. Kasaty trwały nadal w początku XIX w., mimo bardziej przychylniej polityki cesarza Franciszka II wobec zakonów¹⁶.

Wstępna, dwutygodniowa kwerenda przeprowadzona we Lwowie miała na celu stwierdzenie, czy w zbiorach CDIAL znajdują się inne—niż lakonicznie wspomniane w przewodniku—archiwalia proveniencji klasztornej pochodzące z konwentów diecezji krakowskiej w jej granicach do przełomu XVIII i XIX w.¹⁷ Należy podkreślić, że z dokumentów proveniencji klasztornej zgromadzonych we Lwowie

seminarium duchownego, kapituły oraz jednostek administracyjnych: parafii w Jaworowie i Glinianach, urzędu dziekańskiego w Żółkwi.

¹¹ Dominują w nim nazwiska, zaś w przypadku nazw geograficznych nie wydzielono w obrębie poszczególnych miejscowości haseł tematycznych. W *Przedmowie* stwierdzono, że przy sporządzaniu opisu „opierano się na informacjach z wersji ukraińskiej przewodnika oraz własnej kwerendzie”. Ta ostatnia jest widoczna w opisach fondów dotyczących instytucji państwowych. Natomiast w odniesieniu do akt instytucji kościelnych podstawą są informacje zamieszczone w wersji ukraińskiej, które w przypadku historii Kościoła katolickiego obrządku łacińskiego są lakoniczne, *Centralne Państwowe Archiwum*, s. 16.

¹² W tym drugim przypadku mamy do czynienia z benedyktynkami lwowskimi oraz dominikanami we Lwowie i Złotym Potoku, Klasztor OO. Dominikanów we Lwowie (1545–1934) CDIAL, Fond 418, Rzymskokatolicki klasztor OO. Dominikanów w Złotym Potoku i Urząd Parafialny w Złotym Potoku (1609–1935), fond 851, Klasztor SS. Benedyktynek we Lwowie (1781–1940), Fond 417, *Centralne Państwowe Archiwum*, s. 339–341. Nazwy fondów, a przede wszystkim ich krótka charakterystyka, mogą wprowadzić w błąd, sugerują bowiem, że w zespole znajdują się jedynie dokumenty wyżej wymienionych jednostek, tymczasem są także materiały konwentów dominikanów w Tarnopolu i Podkarmieniu. Za tę uwagę dziękuję o. Markowi Miławickiemu OP z klasztoru krakowskiego.

¹³ J. Wyrozumski, *Kraków do schyłku wieków średnich*, Kraków 1992 [Dzieje Krakowa, t. 1], s. 482–492; K. Ożóg, *Klasztorna geografia średniowiecznego Krakowa*, w: *Klasztor w mieście średniowiecznym i nowożytnym*, red. M. Derwich, A. Pobóg–Lenartowicz, Wrocław–Opole 2000, s. 217–232; H. Gapski, *Klasztory krakowskie w końcu XVI i w pierwszej połowie XVII w. Analiza przestrzenna środowisk zakonnych*, Lublin 1993.

¹⁴ S. Litak, *Struktura terytorialna Kościoła łacińskiego w Polsce w 1772 roku*, Lublin 1980; tenże, *Kościół łaciński w Rzeczypospolitej około 1772 roku. Struktury administracyjne*, Lublin 1996; *Atlas Kościoła łacińskiego w Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVIII wieku*, Lublin 2006; J. Pęcowski, *Józef Olechowski, archidiacon i sufragan krakowski 1735–1805*, Kraków 1926, s. 129; B. Kumor, *Granice metropolii i diecezji polskich (968–1939)*, ABMK, 18, 1968, s. 289–354, tu s. 352.

¹⁵ P. P. Gach, *Kasaty zakonów*, s. 30–32; tenże, *Struktury i działalność duszpasterska zakonów*.

¹⁶ W 1815 r. zamknięto na przykład klasztor franciszkanów w Nowym Sączu, a rok później dominikanów w Oświęcimiu, kanoników regularnych od pokuty w Trzcianie i tyńskich benedyktynów, tenże, *Kasaty zakonów*, s. 120.

¹⁷ B. Kumor, *Granice*; tenże, *Ustrój i organizacja Kościoła polskiego w okresie niewoli narodowej 1772–1918*, Kraków 1980. Po pierwszym zaborze Rzeczypospolitej znaczna część diecezji, znajdująca się po prawej stronie Wisły, obejmująca na zachodzie tereny od Żywca i Oświęcimia, a od południowego wschodu po Strzyżowce i Żmigród znalazła się w granicach monarchii austriackiej. Wikariat i oficjalat generalny dla galicyjskiej części diecezji utworzył we wrześniu 1777 r. biskup krakowski Ignacy Kajetan Sołtyk w Zakrzówku pod Krakowem, a następnie pod naciskiem władz zaborczych przeniósł go do Tarnowa w 1781 r. Decyzja cesarza Józefa II o utworzeniu biskupstwa była konsekwencją wcześniejszych poczynań i polityki austriackiej wobec zajętych terytoriów. Ponieważ wydzielenie diecezji odbyło się pod koniec charakteryzowanego przez mnie okresu, to traktuję wszystkie klasztory, które znalazły się w jej granicach jako instytucje związane przez wieki z diecezją krakowską. Poza zainteresowaniem pozostają zbiory wydzielonych w wyniku reorganizacji Kościoła po zaborach diecezji kieleckiej i sandomierskiej. Archiwalia znajdują się w Kielcach, Sandomierzu oraz AGAD, a także w St. Petersburgu i Moskwie, zob. P. Natanek, *Organizacja terytorialna diecezji krakowskiej w latach 1795–1939*, Kraków 1995; U. Paszkie-

korzystali badacze międzywojenni, np. Kamil Kantak, który w dwutomowym opracowaniu przedstawił historię zakonu franciszkanów (konwentualnych) i bernardynów oraz Łucja Charewiczowa¹⁸.

Kwerendę we Lwowie prowadziłam pod kątem poszukiwań materiałów dotyczących przede wszystkim zgromadzeń żeńskich, w tym klasztorów klarysek w Starym Sączu i Krakowie. Okazało się, że liczba materiałów odnoszących się do domów żeńskich i męskich obrządku łacińskiego terenu południowo-wschodniej Rzeczypospolitej, a więc nie tylko diecezji krakowskiej, ale i lwowskiej, przemyskiej, chełmskiej, łuckiej i włodzimierskiej, przechowywanych we Lwowie, jest ogromna i trudna do objęcia, w czasie tak krótkiej kwerendy. W archiwum znajdują się także dokumenty dotyczące klasztorów z innych terenów Rzeczypospolitej—znalazłam m.in. akta proveniencji bernardynek warszawskich¹⁹ i oryginalny list opata cystersów w Oliwie z 1697 r. do wojewody ruskiego²⁰.

Niniejszy artykuł nie ma charakteru przewodnika po inwentarzu, bo takiego podczas krótkiej kwerendy nie sposób sporządzić. Pragnę jedynie zwrócić uwagę na część zasobów proveniencji klasztornej, które do tej pory nie były wykorzystywane przez współczesnych badaczy dziejów Kościoła, w tym monastycyzmu²¹.

Inwentarze, z których korzystałam w CDIAL zostały sporządzone w języku ukraińskim (maszynopisy i rękopisy) oraz rosyjskim (rękopisy) w latach w 1945–1972. Archiwalia proveniencji zakonnej z dawnej diecezji krakowskiej rozmieszczone są w kilkunastu zespołach²²: fond 131 (894 jednostek archiwalnych [dalej: j.a.]. Zbiór dokumentów pergaminowych, lata 1233–1923), fond 132 (1234 j.a. Zbiór listów działaczy państwowych i kościelnych [sic] Ukrainy, Polski i innych krajów, lata 1516–1888), fond 140 (o nim dalej szczegółowo), fond 146 (199 212 j.a. Galickie Namiestnictwo, lata 1772–1921), fond 159 (80 193 j.a. Galicyjska finansowa prokuratoria we Lwowie), fond 453 (2189 j.a. Zbiór akt dotyczący sprzedaży posiadłości królewskich i kościelnych, 1685–1886). Wyżej wymieniona lista najważniejszych fondów nie zamyka wykazu zespołów, w których mogą znajdować się materiały proveniencji zakonnej. Przypuszczam, że mogły one trafić do kolekcji magistratów poszczególnych miast — tak jest np. we Lwowie (Magistrat miasta Lwowa, fond 52), gdzie znalazły się sprawy dotyczące trzech konwentów dominikańskich (a więc nie tylko Bożego Ciała w samym mieście Lwowie, ale i Tarnopola oraz Podkamienia)²³, a także innych wspólnot zakonnych nie tylko lwowskich. Potrzebna jest zatem szczegółowa i zapewne żmudna kwerenda, która „wyłowi” materiały proveniencji zakonnej z zespołów miejskich.

W fondach 131 i 132 znalazły się archiwalia dotyczące przede wszystkim diecezji lwowskiej i samego miasta Lwowa. Z tego powodu jest w nich jedynie kilka aktów dotyczących dziejów monastycyzmu w diecezji krakowskiej. W zespole 131 znajduje się list prowincjała karmelitów na Czechy,

wicz, *Rękopiśmienne inwentarze i katalogi z ziem wschodnich Rzeczypospolitej (spis za lata 1553–1939)*, Warszawa 1996; też, *Inwentarze i katalogi bibliotek z ziem wschodnich Rzeczypospolitej do 1939, Suplement 1*, Warszawa 2000, *Suplement 2*, Poznań 2006.

¹⁸ K. Kantak, *Franciszkanie polscy*, t. 1–2, Kraków 1937–1938; tenże, *Bernardyni polscy*, t. 1, Lwów 1933; Ł. Charewiczowa, *Czarna kamienica i jej mieszkańcy*, Lwów 1935; też, *Dzieje miasta Złoczowa, Złoczów 1929*; też, *Historiografia i miłośnictwo Lwowa*, Warszawa 1990; też, *Kłęski zaraz w dawnym Lwowie*, Lwów 1930.

¹⁹ CDIAL, Fond 140, nr 28. W artykule używam zamiennie określeń „fond” i „zespół”. W obrębie „zespołu” znajdują się „opisy” i „numery” (w zapisie archiwalnych inwentarzy NN) oraz „sprawy”.

²⁰ Tamże, Fond 132, nr 1217.

²¹ Ostatnie prace wykorzystujące archiwalia CDIAL to zaledwie kilka pozycji, m.in. J. Gwioździk, *Biblioteka panien*; I. Pietrzakiewicz, *Kasaty*; J. Wołczański, *Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie 1918–1939*, Kraków 2002; M. Miławicki, *Klasztor jako instytucja gospodarcza. Działalność gospodarcza klasztoru Bożego Ciała we Lwowie w okresie międzywojennym (na podstawie „Memoriału gospodarczego za lata 1930–1933”)*, w: *Lwów: miasto–społeczeństwo–kultura*, t. 4: *Urzędy, urzędnicy, instytucje*, red. K. Karolczak, Ł.T. Sroka, Kraków 2010, s. 485–505; A. Gil, *Prawosławna eparchia chełmska do 1596 roku*, Lublin 1999. Częściowo wykorzystują materiał także historycy sztuki, zob. seria *Materiały do Dziejów Sztuki Sakralnej na Ziemiach Wschodnich Dawnej Rzeczypospolitej, Kościoły i klasztory rzymskokatolickie dawnego województwa ruskiego*, t. 1, Kraków 1993 i następne.

²² Podaję nazwy zespołów i poszczególnych akt w wersji polskiej.

²³ Za informację dziękuję o. M. Miławickiemu OP.

Polskę i Prusy do lwowskich braci w sprawie zakazu ważenia piwa i innych napojów z 1444 r.²⁴ W zespole 132 umieszczono list ministra polskiej prowincji franciszkańskiej Jana do władz miasta Lwowa z prośbą o pomoc przy budowie klasztoru i kościoła pw. Św. Antoniego²⁵, list Macieja, opata karmelitów bosych w Krakowie do władz miasta Lwowa z prośbą o pomoc dla miejscowego konwentu tegoż zgromadzenia²⁶.

Mający ponad 80 tysięcy jednostek archiwalnych fond 159 dotyczy przede wszystkim majątkowych spraw spornych między różnymi instytucjami świeckimi i duchownymi – w tym klasztorami oraz osobami prywatnymi po pierwszym rozbiórze Polski aż po połowę XIX w. W opisie pierwszym tomu pierwszego znalazłam m.in. sprawy dotyczące finansowych regulacji i zatargów klasztorów diecezji krakowskiej, np. dominikanów, franciszkanów i augustianów. Liczba zgromadzonych w zespole akt uniemożliwia przedstawienie dokładnej analizy, tak jak czynię to w przypadku fondu 140.

Wspominany powyżej zespół 140 (*Zbiór akt dotyczących klasztorów katolickich, kościołów i pojedynczych parafii na terenach Polski, Ukrainy, Białorusi i Litwy*) to najbogatszy z wyżej wymienionych, zawiera nie tylko akta klasztorów diecezji krakowskiej i obejmuje 352 j.a. z lat 1310–1939. Tworzy go dawny zespół *Jezuici i inne klasztory*, który znajdował się w zespole Archiwum Aktów Grodzkich i Ziemijskich miasta Lwowa. Prace porządkowe w archiwum prowadzone w 1948 r., a następnie w latach 1966 i 1967 spowodowały, że do obecnego zespołu 140 włączono także akta z zespołów 52 (8 spraw) i 134 (87 spraw) oraz siedemnaście innych jednostek z grupy „niepisanych dokumentów”. W 1977 r. do zespołu dołączono sto dziewięćdziesiąt trzy nowe jednostki wydzielone z fondu 159 (Galicyjska finansowa prokuratoria), do którego trafiła duża część zbiorów archiwalnych klasztorów metropolii krakowskiej i lwowskiej objętych kasatą józefińską.

W zespole 140 znajdują się materiały dotyczące czternastu męskich klasztorów leżących poza Krakowem w obrębie diecezji, ośmiu wspólnot męskich krakowskich oraz pięciu żeńskich konwentów. Spośród tych ostatnich tylko jeden, norbertanki, znajdował się w obrębie Krakowa²⁷ — na Zwierzyńcu; pozostałe zaś poza stołecznym miastem. Wiele z dokumentów to oryginały, jeśli są kopie i odpisy to zaznaczam to w przypisie.

Archiwalia męskich wspólnot pozakrakowskich dotyczą benedyktynów w Tyńcu²⁸, bonifratrów w Kalwarii Zebrzydowskiej (Zebrzydowicach)²⁹, cystersów w Szczyrzycu³⁰ i Koprzywnicy³¹, dominikanów w Dzikowie³² i Oświęcimiu³³, franciszkanów w Nowym Sączu³⁴, karmelitów bosych w Czernej³⁵,

²⁴ CDIAL, Fond 131, nr 139, sprawa 156.

²⁵ Tamże, Fond 132, nr 591 (28 IX 1617 r.).

²⁶ Tamże, Fond 132, nr 748 (15 IV 1615 r.).

²⁷ J. Wyrozumski, *Kraków*, s. 136, 140.

²⁸ Podaję numery według wyszczególnienia inwentarza. Także poniższe tłumaczenia oddają zapis zamieszczony w inwentarzu w języku jego sporządzenia. CDIAL, Fond 140, nr 27: list nuncjusza papieskiego w sprawie spraw majątkowych opata Lubomirskiego (1699 r.), k. 1; nr 36: Wypis z inwentarza ekonomii niepołomickiej dotyczący przywileju króla Augusta II (1736 r.), k. 4.

²⁹ Tamże, Fond 140, nr 334: Kontrakty, protokoły i inne dokumenty dotyczące dzierżaw. Oryginały i kopie (1796–1797), k. 146.

³⁰ Tamże, Fond 140, nr 16: Historyczne dane o fundacji klasztoru (1440 r.), k. 9.

³¹ Tamże, Fond 140, nr 127: Stanowisko urzędu fiskalnego lwowskiego skierowane do sądu szlacheckiego w sprawie majątkowych sporów z opatem koprzywnickim (1784 r.), k. 20.

³² Tamże, Fond 140, nr 166: Sądowe dekryty, zobowiązania dłużnicze, dokumenty majątkowe. Kopie (1617–1762), k. 14.

³³ Tamże, Fond 140, nr 216: Przywileje, dekryty, kontrakty dokumenty dotyczące spraw majątkowych. Oryginały i kopie, t. I (1425–1629), k. 158; nr 218: Przywileje, dekryty, kontrakty dokumenty dotyczące spraw majątkowych. Oryginały i kopie, t. II (1601–1611), k. 226; nr 219: Przywileje, dekryty, kontrakty dokumenty dotyczące spraw majątkowych. Oryginały i kopie, t. III (1612–1625), k. 211; nr 220: Przywileje, dekryty, kontrakty dokumenty dotyczące spraw majątkowych. Oryginały i kopie, t. IV (1626–1633), k. 255; nr 221: Przywileje, dekryty, kontrakty dokumenty dotyczące spraw majątkowych. Oryginały i kopie, t. V (1634–1658), k. 335; nr 222: Przywileje, dekryty, kontrakty dokumenty dotyczące spraw majątkowych. Oryginały i kopie, t. VI (1659–1780), k. 283.

³⁴ Tamże, Fond 140, nr 24: Darowizny, zapisy, sprawy sądowe, dokumenty. Oryginały i kopie (1670–1781), k. 41.

³⁵ Tamże, Fond 140, nr 292: Inwentarz majątków, lustracje, dokumenty dotyczące czynszów i innych należności poddanych

Lublinie³⁶, Wiśniczu³⁷, karmelitów trzewiczkowych w Jaśle³⁸ oraz kolegium jezuitów w Sandomierzu³⁹ oraz dom w Bochni, choć w inwentarzu zapisano, iż wyciąg z ksiąg grodzkich dotyczy dominikanek w Bochni⁴⁰.

Akta krakowskich męskich klasztorów to zbiory należące do bożogrobców na Stradomiu przy kościele św. Jadwigi⁴¹, paulinów na Skałce⁴², augustianów na Kazimierzu przy kościele św. Katarzyny⁴³, kanoników regularnych laterańskich przy kościele Bożego Ciała⁴⁴, dominikanów⁴⁵, karmelitów bosych⁴⁶, bonifratrów⁴⁷, franciszkanów⁴⁸, kanoników regularnych od pokuty przy kościele św. Marka⁴⁹, jezuitów⁵⁰.

Archiwalia dotyczące żeńskich konwentów odnoszą się do dziejów norbertanek na Zwierzyńcu⁵¹,

klasztoru z miejscowości Siedlec, Żbik, Dębniaki. Oryginały i kopie (1799–1835), k. 217; nr 293: Protokoły komisji w sprawach majątkowych między klasztorem a mieszkańcami wsi Pawłowice, Siedlec, Żbik i Dębniaki (1820–1826), k. 109.

³⁶ Tamże, Fond 140 nr 241: Dekret Lubelskiego Trybunału Koronnego w sprawie zaległych należności z arendy w Rudnie (1755 r.), k. 2.

³⁷ Tamże, Fond 140, nr 159: Przywilej marszałka sejmiku proszowickiego Aleksandra Lubomirskiego na kopalnię soli (1671 r.), k. 1; nr 160: Dekrety, dokumenty dotyczące niespłaconych należności oraz borgowych zobowiązań wobec klasztoru. Wyciąg z akt miejskich bocheńskich i wiśnickich (1692–1706), k. 6; nr 162: Dekret Lubelskiego Trybunału Koronnego w sprawie zwrotu przez klasztor karmelitów bosych w Wiśniczu zbiegłych poddanych opactwa cyrenajskiego. Wyciąg z akt Lubelskiego Trybunału Koronnego (1720 r.), k. 13; nr 223: Przywilej opata dominikanów dotyczący trzyletniej arendy ziemi. Pergamin (1546 r.), k. 1; nr 224: Przywilej dotyczący arendy dwóch parceli ziemi Sebastianowi Ossowskiemu. Pergamin (1560 r.), k. 1; nr 225: Przywilej dotyczący wieczystego użytkowania ziemi przez Michała Bogackiego. Pergamin (1564 r.), k. 1; nr 226: Przywilej dla Macieja Bednara. Pergamin (156...?), k. 1; nr 227: Przywilej opata dominikanów dla Jerzego Peli. Pergamin (1572 r.), k. 1.

³⁸ Tamże, Fond 140, nr 300: Darowizny, zastawy, borgowe dla klasztoru. Wyciągi z ksiąg grodzkich bieckich i krakowskich, t. I (1642–1699), k. 138; nr 301: Darowizny, zastawy, borgowe dla klasztoru. Wyciągi z ksiąg grodzkich bieckich i krakowskich, t. II (1701–1734), k. 148, nr 302: Darowizny, zastawy, borgowe dla klasztoru. Wyciągi z ksiąg grodzkich bieckich i krakowskich, t. III (1736–1777), k. 92; nr 304: Odpisy i kopie najdawniejszych darowizn, zastawów, zobowiązań dłużniczych z lat 1419–1742 (1781–1785), k. 68.

³⁹ Tamże, Fond 140, nr 253: Dekrety, protesty, pozwy w sprawie folwarku między jego spadkobiercami, a jezuitami. Kopie (1658–1780), k. 83.

⁴⁰ Tamże, Fond 140, nr 148: Dekret w sprawie majątkowego sporu z miastem. Wyciąg z krakowskich ksiąg grodzkich (1668), k. 2. Klasztor zniesiono w 1787 r.

⁴¹ Tamże, Fond 140, nr 62: Potwierdzenie fundacji kościoła i szpitala (1583 r.), k. 2; nr 195: Księga rachunkowa (przychody i wydatki) klasztoru (1758 r.), k. 56.

⁴² Tamże, Fond nr 61: Darowizny, zapisy, sądowe sprawy i inne dokumenty kościoła św. Michała (1568–1789), k. 9.

⁴³ Tamże, Fond 140, nr 9: Przywilej króla Władysława III z 1442 r. Kopia (1748 r.), k. 3; nr 19: Darowizny, zapisy, sprawy sądowe, dokumenty. Oryginały i kopie (1544–1793), k. 57; nr 42: Informacje o stanie majątkowym parafii w Krzewie i Suchej należących do klasztoru augustianów (1781 r.), k. 2.

⁴⁴ Tamże, Fond 140, nr 335: Inwentarzowy opis, akty dotyczące pomiarów gruntów i spraw finansowych majątków w Kamieniu. Oryginały i kopie (1830–1842), k. 208.

⁴⁵ Tamże, Fond 140, nr 17: Darowizny, zapisy, sprawy sądowe, dokumenty (1440–1761), k. 17; nr 30: Darowizny, zapisy, sprawy sądowe, dokumenty majątkowe (1713–1754), k. 71.

⁴⁶ Tamże, Fond 140, nr 25: Darowizny, zapisy, sprawy sądowe, dokumenty (1671–1786), k. 50.

⁴⁷ Tamże, Fond 140, nr 26: Darowizny, zapisy, sprawy sądowe, dokumenty (1680–1717), k. 22.

⁴⁸ Tamże, Fond 140, nr 30: Darowizny, zapisy, sprawy sądowe, dokumenty majątkowe (1713–1754), k. 71; nr 31: Darowizny, zapisy, sprawy sądowe, dokumenty (1719–1784), k. 38.

⁴⁹ Tamże, Fond 140, nr 47: Darowizny, zapisy dla kościoła św. Marka (1706–1721), k. 6; nr 95: Wpis o sprzedaży kamienicy Szembekowskiej przy placu św. Jana Urszuli Dembińskiej przez kanoników. Wyciąg z krakowskich ksiąg miejskich (1784 r.), k. 8.

⁵⁰ Tamże, Fond 140, nr 185: Akta komisji do parcelacji majątków jezuitów w Kamionce i Beldnie. Wyciąg z akt podkomorskich krakowskich (1735 r.), k. 12; nr 198: Katalog dokumentów w archiwum kolegium z lat 1685–1723 (XVII w.), k. 80; nr 229: Dekrety, zapisy, przywileje, pokwitowania i inne dokumenty dotyczące praw własności i majątków jezuitów z kościoła krakowskiego św. Piotra i Pawła w Oświęcimiu. Oryginały i kopie (1720–1769), k. 46.

⁵¹ Tamże, Fond 140, nr 191: Darowizny, przywileje, dokumenty majątkowe (1750–1758), k. 13; nr 192: Opis majątności, protokoły komisji, dokumenty dotyczące regulacji obciążeń z poddanyimi. Oryginały i kopie (1816–1838), k. 124; nr 193: Rozporządzenia, protokoły, inwentarze dotyczące uregulowania spraw pańszczyzny z poddanyimi (1816–1838), k. 122; nr 194: Rozporządzenia, protokoły, inwentarze dotyczące uregulowania należności i pomiarów gruntu we wsi Czatkowice (1833–1837), k. 43; nr 332: Inwentarzowy opis majątków w Zabierzowie (1816–1836), k. 188.

benedyktynek w Staniątkach⁵², klarysek w Starym Sączu⁵³, bernardynek w Tarnowie⁵⁴ i dominikanek na Gródku w Krakowie⁵⁵. Początkowo sądziłam, że rzecz dotyczy dominikanów w Gródku — bo tak zapisano w opisie inwentarza, jednak ani w Gródku Jagiellońskim, ani Podlaskim braci kaznodziejów nie było. Ponieważ w dopełnieniu opisu umieszczono „Gorodok bila Krakowa”, więc są to jednak siostry dominikanki sprowadzone na Gródek, początkowo do dworu odkupionego od starosty krakowskiego Gabriela Tarnowskiego, z domu wiekszego tercjarek dominikańskich przy ulicy Stolarskiej 29 września 1621 roku⁵⁶.

Ponadto w zespole znajduje się kilka obszernych jednostek odnoszących się do, obdarowanych przywilejami papieskimi, niewyszczególnionych z nazwy kościołów i klasztorów diecezji krakowskiej⁵⁷ oraz sandomierskiej⁵⁸.

Wydzielono także dokumenty dotyczące szpitali prowadzonych przez zgromadzenia zakonne w Krakowie (numery 305–320). Znajdują się tu liczne akta odnoszące się do szpitala św. Łazarza⁵⁹,

⁵² Tamże, Fond 140, nr 13: Umowa między księżką, a opiekunami małoletnich panien oddanych do klasztoru w sprawach posagu (1743 r.), k. 2; nr 260: Porozumienie między klasztorem, a Jadwigą i Sebastianem Piotrowskim w sprawie sprzedaży majątku nieruchomości (1669 r.), k. 2.

⁵³ Tamże, Fond 140, nr 18: Darowizny, zapisy, sprawy sądowe, dokumenty. Oryginały i kopie (1530–1800), k. 98; nr 32: Inwentarz majątków Strzeszyce, Kamionka (1721 r.), k. 15; Inwentarz majątków Długa Łąka, Podgrodzie (1730–1732), k. 28; nr 39: Inwentarz folwarków w Siedlcach i Słowikowej (1754 r.), k. 9; nr 48: Inwentarzowy opis majątków we wsi Stankowa Wola (bez dat), k. 4; nr 49: Inwentarz kamienic, browaru i folwarków (bez dat), k. 8; nr 132: Korespondencja między klaryskami a hierarchią kościelną i osobami świeckimi dotycząca starań o kanonizację Kingi. Oryginały i kopie, t. I (1599–1700), k. 177, t. II (1701–1779), k. 160; nr 261: Przywileje, darowizny, zapisy, kontrakty i inne dokumenty w sprawach finansowo-gospodarczych. Oryginały i kopie, t. I (1508–1599), k. 131; nr 262: Przywileje, darowizny, zapisy, kontrakty i inne dokumenty w sprawach finansowo-gospodarczych. Oryginały i kopie, t. II (1600–1647), k. 193; nr 263: Przywileje, darowizny, zapisy, kontrakty i inne dokumenty w sprawach finansowo-gospodarczych. Oryginały i kopie, t. III (1651–1676), k. 130; nr 264: Przywileje, darowizny, zapisy, kontrakty i inne dokumenty w sprawach finansowo-gospodarczych. Oryginały i kopie, t. IV (1677–1680), k. 160; nr 265: Przywileje, darowizny, zapisy, kontrakty i inne dokumenty w sprawach finansowo-gospodarczych. Oryginały i kopie, t. V (1681–1689), k. 187; nr 266: Przywileje, darowizny, zapisy, kontrakty i inne dokumenty w sprawach finansowo-gospodarczych. Oryginały i kopie, t. VI (1680–1710), k. 177; nr 267: Przywileje, darowizny, zapisy, kontrakty i inne dokumenty w sprawach finansowo-gospodarczych. Oryginały i kopie, t. VII (1711–1720), k. 161; nr 268: Przywileje, darowizny, zapisy, kontrakty i inne dokumenty w sprawach finansowo-gospodarczych. Oryginały i kopie, t. VIII (1721–1729), k. 159; nr 269: Przywileje, darowizny, zapisy, kontrakty i inne dokumenty w sprawach finansowo-gospodarczych. Oryginały i kopie, t. IX (1730–1739), k. 127; nr 270: Przywileje, darowizny, zapisy, kontrakty i inne dokumenty w sprawach finansowo-gospodarczych. Oryginały i kopie, t. X (1740–1759), k. 131; nr 271: Przywileje, darowizny, zapisy, kontrakty i inne dokumenty w sprawach finansowo-gospodarczych. Oryginały i kopie, t. XI (1760–1774), k. 131; nr 272: Przywileje, darowizny, zapisy, kontrakty i inne dokumenty w sprawach finansowo-gospodarczych. Oryginały i kopie, t. XII (1775–1788), k. 130.

⁵⁴ Tamże, Fond 140, nr 33: Skarga klasztoru na właściciela Słupiec za niespłacenie borgów (1730 r.), k. 4; nr 277: Informacja nowosądeckiego urzędu do Krajowego Gubernatora we Lwowie o zaległościach w spłacie darowizn wobec klasztoru (1783 r.), k. 9.

⁵⁵ Tamże, Fond 140, nr 46: Darowizny, zapisy, sprawy sądowe, dokumenty z lat 1648–1760. Kopiarz (1795 r.), k. 36. Podczas pobytu we Lwowie nie zdążyłam zajrzeć do tych spraw. Za udostępnienie mi fotografii tego zbioru serdecznie dziękuję dr Annie Szylar z Sandomierza. W jednej z kopii dok. zapisano, iż rzecz dotyczy *Conventus Moniales ad ecclesiam Beatissimae Virginis Mariae ad Nives in Grodek*. Kościół pw. Matki Boskiej Śnieżnej powstał ponad dziesięć lat później od fundacji klasztoru, zaś uroczystego poświęcenia dokonano w 1634 r.

⁵⁶ Za uwagę dziękuję o. M. Miławickiemu OP.

⁵⁷ CDiAL, Fond 140, nr 128: Papieskie przywileje dotyczące odpuszczenia grzechów, fundacji bractw religijnych i ołtarzy kościołowi i klasztorów diecezji krakowskiej, przemyskiej i chełmskiej (XV–XVIII w.). Układ alfabetyczny litery B–M, k. 202; nr 129: Papieskie przywileje dotyczące odpuszczenia grzechów, fundacji bractw religijnych i ołtarzy kościołowi i klasztorów diecezji krakowskiej, przemyskiej i chełmskiej (XV–XVIII wiek). Układ alfabetyczny litery N–J, k. 282.

⁵⁸ Np. tamże, Fond 140, nr 22: Darowizny, zapisy, sprawy sądowe, dokumenty kościołów i klasztorów w miejscowościach Radlin, Radomyśl, Sadkowa Góra, Sandomierz, Silec, Skowierzyn, Turbia, Trzesin, Smolany. Oryginały i kopie (1636–1783), k. 49.

⁵⁹ Tamże, Fond 140, nr 305: Przywileje, darowizny, ugody i inne dokumenty dotyczące finansowania szpitalu (1557–1828), k. 159; nr 308: Księga zapisów darowizn (1715–1870), k. 258; nr 314: Rozporządzenia, raporty i inne dokumenty w sprawach finansowo-gospodarczych szpitala św. Łazarza i jego filii „Pod Wandą”. Oryginały i kopie, t. I (1843–1847), k. 121; nr 315: Rozporządzenia, raporty i inne dokumenty w sprawach finansowo-gospodarczych szpitala św. Łazarza i jego filii „Pod Wandą”. Oryginały i kopie, t. II (1848–1850), k. 165; nr 317: Księga kapitałów szpitala (pierwsza połowa XIX w.), k. 115; nr 318: Księga kapitałów szpitala zabezpieczonych na majątkach leżących w okręgu krakowskim (pierwsza połowa XIX w.), k. 115;

Świętego Ducha zarządzanego przez duchaków i duchaczki⁶⁰, szpitala Sióstr Miłosierdzia w Krakowie⁶¹, szpitala na przedmieściach Wesołej⁶². W tej grupie przeważają akta z XIX w.

Spora część zbiorów w fondzie 140 odnosi się do spraw majątkowych i gospodarczych poszczególnych klasztorów. Taka zawartość akt nie dziwi, bowiem właśnie uregulowanie spraw majątkowych zniesionych bądź też przeznaczonych do kasaty domów zakonnych było najistotniejszym — z punktu widzenia władzy świeckiej — celem podjętej akcji. Dokumenty zgromadzone to zarówno oryginały, jak i kopie. Są one doskonałym źródłem informacji nie tylko do zagadnień gospodarczych, ale i historii społecznej oraz prozopografii zakonnej. Świadczy o tym najlepiej dokument dotyczący oddania dochodów z wsi Mokra Dąbrowa przez klaryski w Starym Sączu krakowskim franciszkanom w 1579 r., transumowany przez kardynała Jerzego Radziwiłła, który na mocy dekretu papieskiego objął władzę nad małopolskim klasztorami klarysek w 1593 r.⁶³ Znalazły się w nim dwie listy imienne wymienionych zakonnic przebywających w konwencie w latach 1579 i 1593. Na innych aktach nowożytnych, od połowy XVII w., znajdują się natomiast własnoręczne podpisy klarysek, niekiedy całej wspólnoty obecnej w momencie podjęcia akcji prawnej. Nie wiemy, czy dokument powstawał w klasztorze, czy też ksieni wraz z urzędniczkami i być może prokuratorem przygotowała koncept, na podstawie którego pisarz sporządzał akt. Przynoszono go następnie do konwentu i odczytywano w obecności wszystkich obecnych zakonnic, a przynajmniej urzędniczek i dopiero wówczas klaryski składały nań podpisy.

Archiwalia pochodzące ze Starego Sącza oraz akta konwentu dominikanów w Oświęcimiu, w tym dokumenty pergaminowe, stanowią niewątpliwie najbogatszy i najcenniejszy zbiór w omawianym fondzie⁶⁴. Także i pozostałe, nieznane polskim współczesnym badaczom dokumenty, tak oryginały, jak i kopie, są nieocenionym źródłem informacji. Korzystać z nich powinni wszyscy zajmujący się nie tylko historią Kościoła katolickiego diecezji krakowskiej, ale i dziejami gospodarczymi, społecznymi oraz politycznymi Rzeczypospolitej, a następnie Galicji. Konieczność wykorzystania archiwaliów znajdujących się w CDIAL w świetle powyższej charakterystyki zaledwie jednego fondu wydaje się być warunkiem *sine qua non* dla szerokiego grona naukowców.

Archiwal Material of Monastic Provenance from the Cracow Diocese in the Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv/Lwów

Summary

The Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv/Lwów (further as: CDIAL), one of the oldest and most copious archival institutions in present-day Ukraine, contains numerous documents — the former property of monasteries in the diocese of Cracow. The documents in question found themselves in Lwów due to the political situation prevailing at the end of the eighteenth century in the wake of the third partition of Poland and due to the Enlightenment-era European policy towards the

nr 319: Listy senatu, ministerstwa, głównej dyrekcji szpitali i innych centralnych urzędów z rada szpitala w sprawie nieuregulowanych spłat kredytowych i procentów w szpitalnym majątku w Mieroszów. Oryginały i kopie (1827–1834), k. 128.

⁶⁰ Tamże, Fond 140, nr 306: Księga zapisów, przywilejów, darowizn i innych dokumentów majątkowych (XVI–XVII w.), k. 278; nr 309: Rozporządzenia, sądowe protokoły, kwity kasowe i inne dokumenty finansowe przedłożone inspektorowi, t. I (1828–1846), k. 236; nr 310: Rozporządzenia, sądowe protokoły, kwity kasowe i inne dokumenty finansowe przedłożone inspektorowi, t. II (1832–1844), k. 201.

⁶¹ Tamże, Fond 140, nr 307: Przywileje, darowizny, zapisy (1715–1780), k. 26.

⁶² Tamże, Fond 140, nr 311: Materiały dotyczące budowy szpitala. Darowizny, zapisy i inne dokumenty, t. I (1834–1836), k. 151; nr 312: Materiały dotyczące budowy szpitala. Darowizny, zapisy i inne dokumenty, t. II (1837–1838), k. 189; nr 313: Materiały dotyczące budowy szpitala. Darowizny, zapisy i inne dokumenty, t. III (1839–1869), k. 222.

⁶³ Tamże, Fond 140, nr 262, k. 99.

⁶⁴ Kopie niektórych z wyżej opisanych zbiorów znajdują się w Archiwum OO. Dominikanów w Krakowie, w formie cyfrowej, bez sygnatury, o czym dowiedziałam się już po powrocie ze Lwowa od o. M. Miławickiego OP.

Church. The mechanism of the cassations of monasteries was one of the characteristic features of the all-European socio-political transformations initiated in the mid-eighteenth century. The planned government campaign intent on gathering archival material in a single place, i.e. the archive in Lwów, did not manage to protect the monastic collections against dispersal and some were lost already in the nineteenth century. Their only trace is the Schneider Folio at present in the State Archive in Cracow (department on Wawel Hill).

Despite the fact that in recent years several publications examined archival source in CDIAL, the information contained therein says very little about the monastic origin of collections used by researchers during the interwar period.

Archival material of monastic origin from the former Cracow diocese is available in more than ten collections: fond 131 (894 archival unit: Collection of parchment documents, 1233–1923), fond 132 (1 234 archival unit: Collection of letters of state and Church activists [sic!] of Ukraine, Poland and other countries, 1516–1888), fond 140 (discussed in detail in a further part of this article), fond 146 (199 212 archival unit: Vice-regency of Galicia, 1772–1921), fond 159 (80 193 archival unit: Financial prosecutor's office of Galicia in Lwów), and fond 453 (2 189 archival unit: Collection of acts concerning the sales of royal and Church property, 1685–1886). The above-mentioned collections do not close the list that could contain monastic material of interest to us. Presumably, part might have been included into the magistrate collections of particular towns, such as Lwów (magistrate of the city of Lwów, fond 52), which contain cases pertaining to Dominican monasteries as well monastic communities not only in Lwów. This would call for a detailed and probably time-consuming survey to "extract" all material of monastic origin from municipal collections.

The most extensive is fond 140: Collection of acts concerning Catholic monasteries, churches and individual parishes in Poland, Ukraine, Byelorussia and Lithuania, encompassing 352 archival units from the 1310–1939 period. It is composed of a former collection: Jesuits and other monasteries, which used to be part of the Archive of Town and Land Acts of the City of Lwów. The material contained therein relates to 13 monasteries located outside Cracow within the range of the diocese, eight monks' communities in Cracow and six convents. Among the latter, only the Norbertine convent was situated within the city limits of Cracow (on Zwierzyniec), and the others — outside the capital. Archival material concerning monasteries outside Cracow refers to the Benedictines in Tyniec, the Order of St. John of God in Kalwaria Zebrzydowska (Zebrzydowice), the Cistercians in Szczyrzyc and Koprzywnica, the Dominicans in Dzików and Oświęcim, the Franciscans in Nowy Sącz, the Barefoot Carmelites in Czerna, Lublin and Wiśnicz, the Calced Carmelites in Jasło and the Jesuit college in Sandomierz. Acts of Cracow monasteries comprise collections belonging to the Order of St. John of God on Stradom (the church of St. Jadwiga), the Paulite monks on Skalka, the Premonstratensians in Kazimierz (the church of St. Catherine), the Canons Regular of the Lateran (the church of Corpus Christi), the Dominicans, the Barefoot Carmelites, the Order of St. John of God, the Franciscans, the Canons Regular of the Penitence of the Holy Martyrs (church of St. Mark) and the Jesuits.

Archives referring to convents concern the Norbertine nuns on Zwierzyniec, the Benedictine nuns in Staniątki, the Poor Clare nuns in Stary Sącz, the Dominican nuns in Bochnia, the Bernardines in Tarnów and most probably the Dominicans nuns on Gródek in Cracow.